

HAGYOMÁNY ÉS KORSZAKVÁLTÁS

A megújult magyar pedagógia programja

Tudományos folyóiratok a XX. század végén

A folyóiratok kiemelkedő szerepet játszottak a tudományok fejlődésében. A publikálás jelenlegi szokásainak kialakulása a múlt századra nyúlik vissza, és hozzávetőleg a századfordulón indult el az a robbanásszerű fejlődés, amely a tudományterületek specializálódásával párhuzamosan a folyóiratok számának gyors gyarapodásához és a tudományos közlemények mennyiségének exponenciális növekedéséhez vezetett.

Bár a folyóiratok elsődleges funkciója a kutatási eredmények nyilvánosságra hozása, a körülöttük kialakult szervezeti keretek, bírálati mechanizmusok és szokások révén eredeti céljukon messze túlmutató tudományszervező, szelektáló, minősítő feladatokat látnak el, a tudományos közélet első számú formálójává, tudományszociológiai tényezőkké váltak. Erősen differenciálódtak, nemcsak a szakterületek szerint, hanem a minőség, a presztizs tekintetében is. A teljesítmények publikációkon keresztül való értékelése, kutatók, folyóiratok minősítése maga is tudományszakká fejlődött. Egyes folyóiratokban – melyek kiemelkedő presztizsét az általuk megjelentetett cikkekre való hivatkozások nagy száma vagy éppen a visszautasított cikkek magas aránya jelez – a megjelenésért kiélezett verseny folyik, és a publikáció egyben az eredménynek a „nagy tudományba” való bekerülését biztosítja.

A tudomány formálásában egyre nagyobb szerepet kapnak a nemzetközi folyóiratok, a kommunikáció vezető nyelvéné vált az angol, egyes szakterületeken kialakult az észak-amerikai folyóiratok dominanciája. Bár megjelentek, és hatalmas tempóban terjednek az eredmények közlésének újszerű formái, elsősorban az elektronikus hálózaton keresztül való terjesztés, a nyomtatott publikáció fejlődési trendjeit az informatika hatásai még nem törték meg, sőt a kiadványszerkesztés egyszerűbbé válása és a publikációknak a különböző informatikai rendszerekből való könnyebb előkereshetősége révén a fejlődés újabb lendülete tapasztalható.

Fordulat és fejlődés

A folyóiratok és a publikációs szokások ma már a legtöbb empirikus társadalomtudomány fejlődését is erőteljesen befolyásolják, még ha a változások a természettudományokhoz képest megkésve, és a szakterületek sajátosságai szerinti variációkban jelentkeztek is. A magyar neveléstudomány viszont nagyrészt kimaradt ezekből a fejlődési folyamatokból. Sok, egymással is összefüggő tényező, többek között az ideológiai hangsúlyok, a nemzetközi tudományosságban való jelenlét alacsony szintje, a rendszeres tu-

dományos képzés hiánya, a sajátos minősítési rendszer vezetett a jelenlegi helyzet kialakulásához, ezek között nem elhanyagolható a *minősített publikációknak* a minősítésben, a szakmai előrejutásban betöltött alacsony súlya. E folyamatok egymást meghatározó sokrétűsége miatt változást is csak többirányú erőfeszítéstől remélhetünk. Az átalakulásban vezető szerep hárul a szakma akadémiai folyóiratára.

Szeretnénk, ha a *Magyar Pedagógia* a magyar nyelven (is) publikáló kutatók reprezentatív folyóiratává válna. Olyan folyóirattá, melynek presztízse van, amelyben megjeleni tudományos rangot jelent. E célok eléréséhez mindenekelőtt a tudományos közösség támogató együttműködésére, kiváló kéziratokra és hosszú időre van szükség. A szerkesztő bizottság e folyamatot szervező, orientáló munkájával és a közölt írásokkal szemben támasztott magas követelményekkel tudja segíteni. Kialakítja egy korszerű folyóirat tartalmi és formai kereteit, a kéziratok bírálatának, a szerkesztőségi munkának a szervezeti rendjét, de a folyóirat jövőjét végső soron a neveléstudomány magyarországi fejlődése határozza meg.

Hagyomány és korszerűség

Egy évszázados hagyományokkal rendelkező szakmai folyóirat önmagában véve is olyan érték, amelynek megőrzése, fenntartása a szakma művelőinek elsőrendű érdeke. Történelmi korszakokon, világháborúkon, társadalmi rendszereken ível át a *Magyar Pedagógia* története, tükrözve a század meghatározó eseményeit és a neveléstudomány változásait egyaránt. Felívelő szakaszok és válságok, pozitív és negatív hatások váltották egymást. Ha a saját múltunkhoz való viszonyulásunk kialakításakor a teljes távlatra tekintünk, elkerülhetjük, hogy a folyóiratot egyes személyekkel, csoportokkal, időszakokkal kapcsoljuk össze, és talán nem lesz szükség arra sem, hogy a folytonosság vagy elhatárolódás, a felvállalás vagy a szakítás alternatívái között kelljen választani.

A *Magyar Pedagógia* történetének elemzése, a múlt kritikai értékelése, tapasztalatainak, tanulságainak feldolgozása ma már tudományos alaposságot igénylő feladat, melyet a folyóirat – lehetőségeihez mérten – támogatni kíván. Kedvező alkalmat kínál ehhez alapításának közelgő századik évfordulója.

A sajátos történelmi helyzetből fakadóan a folyóirat megújítása nem csupán a korszerűsítést, a lemaradások felszámolását jelenti, hanem egyfajta értékrend helyreállítását és bizonyos tradíciókhoz való visszatérést is. A szerkesztők feladata lesz a pozitív szellemi örökség megőrzését és a vállalható hagyományok továbbvitelét a modern folyóirat-szerkesztés követelményeivel ötvözni.

Tartalom és forma

A szerkesztő bizottság törekedni fog arra, hogy a *Magyar Pedagógia* akadémiai folyóirathoz illő rangja esztétikus külső megjelenésében is kifejeződjön. A borítót és a tipográfiát a hagyomány és a modern technika által kínált lehetőségek összekapcsolásával alakítottuk ki. A borítót tekintve visszatértünk az alapítók által kialakított formához, egyéb formai elemek esetében a nemzetközi folyóiratokat tekintettük mérvadónak.

A *Magyar Pedagógia* elsősorban tanulmányokat, tudományos cikkeket közöl a tágran értelmezett neveléstudományok minden területéről. Empirikus vizsgálatok eredményeit bemutató cikkeket, elméleti elemzéseket, egyes kutatási területek eredményeit áttekintő, szintetizáló írásokat, interdiszciplináris jellegű munkákat egyaránt. A *Tanulmányok* rovatban megjelenő írások értékelése és kiválasztása a tudományos folyóiratok esetében szokásos bírálati eljárás keretében történik. A terjedelem kisebb részét kitevő egyéb rovatok a tudományos közélettel kapcsolatos anyagokat, könyvbírálatokat, folyóiratokat bemutató értékeléseket, információkat, a Pedagógiai Bizottság munkájáról szóló beszámolókat tartalmazzák.

Nemzeti és nemzetközi

Egy magyar nyelven megjelenő tudományos folyóiratnak ellentétes követelmények között kell összhangot teremtenie. Egyrészt a kutatók arra törekednek, hogy a jelentős tudományos eredményeiket nemzetközi folyóiratokban közöljék, vagy legalábbis a külföldi kollégáik számára is hozzáférhetővé tegyék. Másrészt, egy olyan tudományág, amelynek eredményeit több százezer magasan képzett szakember alkalmazza, nem mondhat le a magyar nyelvű publikációról, a szakma magyar nyelvű terminológiájának folyamatos fejlesztéséről. Ezeknek az ellentétes követelményeknek a *Magyar Pedagógia* úgy tud megfelelni, ha közvetítő szerepet vállal a neveléstudomány nemzeti és nemzetközi fórumai között.

A *Magyar Pedagógia* egyik fő feladata a magyarországi eredmények külföldi megismertetése. Ezt a célt az szolgálja legjobban, ha a tanulmányokról készülő angol nyelvű összefoglalók bekerülnek a jelentősebb adatbankokba, referáló rendszerekbe. Emellett a szerkesztő bizottság törekszik annak elősegítésére is, hogy a legjobb tanulmányok külföldön is megjelenhessenek. E közvetítő szerephez kedvező lehetőséget kínál az, hogy a bizottság tagjainak többsége nemzetközi folyóiratok szerkesztő bizottságának, konzulensi testületének is tagja. A *Magyar Pedagógia* feladatának tekinti a nemzetközi publikációs szabályok és normák szélesebb körű megismertetését is. Egyrészt maga is a nemzetközi szabályok és normák szerint működik, minőséget tekintve törekszik a nemzetközi színvonalra, másrészt a lehetőségeket és szabályokat bemutatva segíti a kommunikációt.

A szerkesztőség törekedni fog arra, hogy a *Magyar Pedagógia* a határokon kívül élő szakemberek számára is publikációs fórum lehessen, illetve a magyarországi pedagógiai kutatások eredményeiről a magyarul olvasó külföldi kutatókat is informálja.

Inviting the contribution of foreign scholars

One of the principal aims of the renewed *Magyar Pedagógia* is to facilitate communication between the national and international communities of educational research. This journal offers a forum for those scholars who are interested in establishing or keeping contacts with their Hungarian colleagues, who want to make their research

results known in Hungary, or who have any specific motivation to influence the development of the educational sciences in Hungary.

While the basic purpose of *Magyar Pedagógia* is to publish original research papers, we invite first of all, authors to publish their papers in this journal if they deal with the historical aspects of education in this region, if they are comparative studies, the result of joint research or an international project with Hungarian participation, or a review of the development of a certain segment of education in their home country relevant to the Hungarian audience. We invite authors or publishers to send written book reviews and books for reviewing. Especially we invite colleagues from the neighboring countries who have reviewed influential works that appeared there to submit their reviews. We intend to regularly publish analyses and evaluations about international and national journals, which could be best done by members of the editorial boards of these journals.

Depending on our efforts to open this journal for international communication, we are going to publish bilingual or multilingual issues. Experiences, ideas and the cooperation of editors of other journals will be especially beneficial in this enterprise. We invite the contributions of all colleagues who can help us to meet one of the major challenges that national journals will face by the end of the century: to find the best cooperation and harmony of the national and international aspects of educational research.

Csapó Benő